
Solymár József

BOSZORKÁNYMESTERSÉG

(Második beszélgetés egy bronzszoborral)

Rövidesen bemutatja a Duna Televízió a Boszorkányok Palócföldön című 50 perces dokumentumfilmét. A horpácsi Mikszáth szoborral folytatott képzeletbeli beszélgetés szolgáltatja ehhez a keretjátékot. Ennek első vázlatát ismerheti meg az olvasó.

– Hasztalan próbálsz elbújni! Látlak. Ide jöhetsze. Nem cibálok meg a szakálladat.

– *Tudja Kálmán bátyám...*

– Ne dadogj. Tudom.

– *Én igazából...*

– Lassan két éve lesz, hogy megígérted, hogy újra eljössz hozzám. Kétszer jártál azóta Horpácson! Mit hozol fel mentségedre?

– *Én mindkétszer Kálmán bátyám hírnevét igyekeztem öregbíteni...*

– Vagy a magadét! Én tudtommal nem szorulok a te segedelmedre.

– *Haragszik, Kálmán bátyám?*

– Haragszik a nyavalya! No, hogy az íz egyen meg, ülj már ide szépen. Letanyázgathatnánk itt egy ideig.

– *Úgy hallottam, hogy Kálmán bátyám már nem sokáig üldögél itt békésen...*

– Csak nem telt ki a becsületed az olvasóim előtt?

– *Erről nincs szó. De eljött az idő, hogy nyeregbe szálljon. Lóra pattanjon.*

– Elkéstem én már arról, öcsém. Nekem csak egynémely regényhősöm ülte meg hetykén a lovat. Magam lemaradtam róla. Már bocsánat a durvább szóért, de ifjú éveimben a kényelmetlen szerkesztőségi székeken növesztettem a valagamat. Aztán írószobámban, a parlament folyosóján, meg a kaszinó kártyaszobájában is, de egyik sem nyújtott megfelelő edzésfeltételeket... Mire földesúr lettem, már örültem, ha a hintóba fel tudtam kapaszkodni...

– *Már pedig nyeregbe kell pattannia, ha tetszik, ha nem. Egy vezér lovasszobrot érdemel!*

– Megbolondultál, te fiú? Vagy napszúrást kaptál? Honnan szeded ezt a pokoli ötletet?

– *Megkérem, Kálmán bátyám, hallgasson meg a történetemmel. Nem tudom, észrevette-e, hogy a honfoglalás után betelepített népeknél a népcsoportot és a területet*

ugyanazzal a szóval illetik. A Kunság, a Hanság, a Hajdúság egyszerre jelent területet és embercsoportot is. Furcsa módon a székelyeknél és a palócoknál ez nem így van. Itt külön Székelyföldet vagy Palócföldet kell mondani.

– Esetleg Háromszéket.

– A székelyeknél így van. De nálunk ez a közös területmeghatározás már sok éve újabb idők terméke.

– De mi köze ennek az én lóra ültetésemhez? Már előre sajog a feltört combom, és attól tartok, hogy végleg megzápul a monyom – ugye, te érted, hogy miről van szó?

– A székely testvériség érzetét nagyban növeli, hogy együtt várják Csaba királyfit, aki visszatér majd hozzájuk a Csillag ösvényen... A mi kultikus vezériünkön Kálmán bátyám, de lovas szobor nélkül nincs igazi fejedelem!

– Alkalmasabb személyt nem sikerült találnotok?

– Bevallom, az elmúlt két esztendőben Nógrádban, Hevesben, Észak-Borsodban, határon innen és túl, mindenütt kerestem a fő palócot, hogy miként próféta Dávidot, felkenjem őt a dicső feladatra. De aki a palóc nép ismerete, szeretete alapján alkalmas lett volna, annak kellő tekintélye, hatalma nem volt, akinek meg az Isten hivatalát adott...

– Ne is folytasd, öcsém. Inkább arra válaszolj: te magad mit tettél a palóc nép boldogulásáért?

– Gyűjtök, gyűjtögetek. Megjelent a palóc szakácskönyvem, összeszedtem a még élő boszorkány emlékeket, és próbáltam megfejteni a sajátos palóc humor mibenlétét is.

– Gratulálok, barátocskám! Csakhogy a legutóbbi beszélgetésünkön sötét képet festettél a Palócföldön uralkodó gazdasági helyzetről. A bezárt bányákról és gyárakról, a parlagon hagyott földekről, a falvak fogyatkozó népéről. Nem ezekről a gondokról, bajokról illenék-e mindenekelőtt számot adni?

– Az a furcsa helyzet alakult ki, hogy mindenki tudja, mekkora a baj, az orvosság receptjét viszont senki nem ismeri.

– És akkor jössz te a boszorkányokkal...

– A hagyományokban nagy erő rejlik!

– A boszorkányok majd rendet csinálnak?

– Talán jobban ránk figyelnek. Tudja, Kálmán bátyám, a csak író író napjainkban szinte teljesen kiment a divatból. A médiasztárok írják helyettük. Az író pedig regény, novella, szociográfia helyett meg kell tanuljon pályázatokat írni. Kálmán bátyám hányszor pályázott?

– Engem öcsém, felkértek!

– De a boszorkányokkal azért jó viszonyt ápolt. Fekete karos, fekete hintó. Pravnovszky Mihály, Kálmán bátyám életének és munkásságának jeles kutatója majd a fejére olvassa.

– Hát jó. Azért szeretek veled beszélgetni, mert szertelen vagy. Nem bánom, számolj be arról, hogy mit találtál.

– Az az igazság, hogy a boszorkányosdi már nagyrészt elkorcsosult. Ha a Gellért-hegy tetejéről netán lenéz az ördög, nem sok örömét leli a városi megélhetési boszorkányokban. Bizony, ez már csak paródiája annak, ami volt.

– Messzire kell-e néznünk, ha igazi boszorkányokról, babonákról akarunk hallani?

– Bizony messzire! Innen legalább száz méterre. Mert itt, Horpácson is él még a hagyomány. A kilencvenegy éves öregek, a szomszédasszony, meg a nagymama elmondására szerencsére ráfigyel az unoka. A legnagyobbat azon derültem, amikor kiderült a „megöntésnél”, hogy az egyik kisbabát a keresztelő pap rontotta meg szemmel.

– Hallod-e öcsém, valóban felkeltetted az érdeklődésemet. De azért ne bízd el magad. Lássuk hát a következő állomást!

– Akkor átmegyünk az Ipoly túlsó partjára, Szlovákiába.

– Remélem, hogy nem valami várépítési legendával akarsz untatni, mert azok igen egyformák.

– A várak nekem már túlságosan magasan vannak... Én a parasztházakban gyűjtöttem a történeteimet. Lakota Mária különben régi ismerőse lehet Kálmán bátyámnak is. Ő mesélte el, hogyan pattant a boszorkány az apja hátára, a két nővér történetét pedig akár meg is írhatná Kálmán bátyám.

– Én a történeteimet nagobbára a Parlament folyosóján gyűjtöttem...

– Hát manapság már sokáig kellene üldögeálnie a bordó plüssdíványon, amíg valami hasonlót hallana. De nincs is ilyen igény. Hiszen nincs író a mai honatyák között.

– Érthető, hogy az asszonyi fecsegések nem hallatszanak be a törvény Duna-parti palotájába...

– Úgy véli Kálmán bátyám, hogy a boszorkányhit már az asszonyokra maradt?

– Régen is így volt...

– Hát akkor meghívom Vizslásra, ahol Matyi, az én öreg barátom olyan történeteket is tud, amelyekben férfiember volt a boszorkány. Az egyik tetőfedő mesterként tótágast állt a templom keresztjén, a másik meg nem találkozott olyan bonyolult ajtó- vagy ládazárral, amelyet egy pillanat alatt ki ne nyitott volna. Ráadásul a ravasz vizslási maga is megpróbálta, milyen kísértetként működni.

– Féltelen, öcsém. Ha így folytatod, előbb-utóbb te magad is boszorkánymester hírébe keveredhetsz...

– Pedig a java még hátra van! Lehet, hogy megsértődik Kálmán bátyám, de a Mátraalji palóc gazdagabb örökséget őriz a nógrádiaknál. Ha eljön velem a falumba, ott aztán tobzódhatnánk az efféle élményekben. Baka Mari és Kulák Anna naponta csatáznak a gonosz lelkekkel, Albertus Dezsőnek meg a lovát bolondították meg egykor. Oláh Annuska pedig, bár maga nem hisz, a családi tradícióikat azért hűségesen megőrzi. Ráadásul ad arra, hogy a boszorkányhírbe keveredett asszonnyal együtt jöjjön le a templomlépcsőn. Mert a tanácsadóim összeszámolták, hogy manapság is öt egészen biztos boszorkány él az én falumban.

- Nem lehet kellemes ilyen teherrel élni...
- *Ha szerencsénk van, akkor egyszer majd ezt is elmondják.*
- Szerinted szóba állnak majd veled?
- *Bevallom, még ma is azon kínlódom, hogyan köszönjek be hozzájuk. Elhiszik-e vajon, hogy a szeretet és a jó szándék vezérel?*
- Igaz lelkedre mondd meg: csakugyan az vezérel?
- *Lám, már megint itt vagyunk a régi témánknál: mire van jogosultsága egy írónak?*
- Ne rémüldözz, fiú. Ha félsz, szívesen elkísérlek. Nekem nem kell attól tartani, hogy a falud kutyái a bokámba harapnak. Kíváncsi vagyok arra falura, hiszen a múltkor onnan hoztad azt a közmondást, hogy „a palócnak huncutul van megkenve a púpja”... Most nem szedtél össze valami hasonlót?
- *Mindig a legbutább paraszt földjén terem a legnagyobb krumpli.*
- Ezzel talán a saját szerencsédet magyarázod?
- *Ezt a fiamtól hallottam. Ez a közmondás a pesti aszfalton termett.*
- Lám, nem vészett el ifjúságunk humora! Csak figyelni kell rájuk.
- *Megpróbálom, Kálmán bátyám.*
- A krumpliterméshez pedig gratulálok...



Ács Irén: Tanulóvezető